

Veřejnoprávní a komerční média

Metodické náměty na výukové aktivity

1. Východiska

Svět médií se s příchodem online médií zásadně změnil, zatímco v minulosti produkovali informace především novináři, kteří garantovali jejich kvalitu (mediální domy měly k dispozici kapitál na to, aby produkovaly tištěný obsah – noviny, časopisy), v současnosti může být tvůrcem online obsahu kdokoli – i běžný uživatel – a to v podstatě bez jakéhokoli finančního zázemí. V současnosti je velmi obtížné rozlišovat, které informace jsou pravdivé a které nepravdivé, za jakým účelem a s jakým cílem vznikly a jak si je ověřit. Velmi důležitou úlohu hrají také veřejnoprávní média, která mají za cíl garantovat kvalitu a pravdivost informací.

2. Cíle výukových aktivit

Cílem aktivit je uvědomit si úlohu veřejnoprávních médií ve společnosti.

1. **Aktivita** Veřejnoprávní a komerční média
2. **Aktivita** Vlastnictví komerčních médií
3. **Aktivita** Názory vs. fakta

Veřejnoprávní a komerční média

Zadání

Přečtěte si následující názvy internetových portálů (deníků, massmédií) a rozlište, která média jsou veřejnoprávní a která ne.

Zpravodajský server Lidových novin

Podle výzkumu agentury Medián polovina studentů středních škol nepozná rozdíl mezi komerčním a zpravodajským sdělením. Často neumí rozlišit, která média jsou veřejnoprávní a kdo vlastní soukromá média. Aktivita se proto zaměřuje na posílení informovanosti žáků o úloze veřejnoprávních médií.

Pedagog žákům poskytne výše uvedená loga a nechá je roztřídit je podle toho, zda jde o média veřejnoprávní nebo komerční. Následuje sada otázek s cílem rozpoutat diskusi. Výsledkem by pak mělo být odlišení toho, co jsou veřejnoprávní média a čím se liší od médií komerčních.

Otázky pedagoga/průvodce

- 1 **Dokážete rozlišit, která média jsou veřejnoprávní (= média veřejné služby) a která ne?**
- 2 **Co jsou vlastně veřejnoprávní média?**

Řešení: Veřejnoprávními médii jsou Český rozhlas, Česká televize a Česká tisková kancelář.

Média veřejné služby musí být stranicky neutrální (nejsou závislá na politických stranách apod.), objektivní (zprávy odráží realitu, zpravodajství je nestranné, věcné, zprávy vyžadují ověření u dvou nezávislých zdrojů), vyvážené (prostor je určen nejen pro majoritní názory, ale i relevantní menšinové) a řídí se etickým kodexem (práce se zdroji, soukromí atd.). Veřejnoprávní média jsou financována z veřejných peněz (koncesionářských poplatků). Nevznikají za účelem zisku.

Videa k diskusi

- 1 **Činnost ČT**
<https://www.ceskatelevize.cz/porady/11412378947-90-ct24/218411058130312/video/606467>
- 2 **Financování ČT**
<https://www.ceskatelevize.cz/porady/11412378947-90-ct24/218411058130312/video/606463>
- 3 **Kodex České televize**
<https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/>
<https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/kodex-ct/pdf/kodex-ct.pdf> (pdf)

Proč jsou vlastně veřejnoprávní média financována pomocí koncesionářských poplatků a ne přímo ze státního rozpočtu?

Pokud by byla veřejnoprávní média financována ze státního rozpočtu, podléhala by rozhodování politiků – přestala by být nezávislá. O omezení veřejnoprávních médií politici již léta usilují – nezávislí žurnalisté totiž často odhalují jejich korupční kauzy (například v pořadu Reportéři ČT a dalších).

Mohou veřejnoprávní média zveřejnit nepravdivé informace?

Ano. I ve veřejnoprávních médiích pracují lidé, kteří se mohou dopouštět chyb. Pokud však taková situace nastane, veřejnoprávní médium ji musí opravit a omluvit se za ni.

Mohou veřejnoprávní média zveřejňovat, třeba ve vysílání, jakýkoli obsah nebo jsou regulována?

Ano, například nesmí vysílat obsah, který je diskriminační (např. z pohledu rasy, pohlaví, věku...), pracovat s rozšířenými stereotypy (hloupá blondýna, rom zloděj, muslim terorista) apod. Stejně tak nesmí vysílat obsah apriorně násilný (kromě situací, kde je zobrazení či prezentace násilí nezbytná). Nesmí vysílat ani sexuálně explicitní obsah – od 6.00 do 22.00 h (pokud by uvedla takový pořad mimo toto časové rozmezí, musí na typ pořadu diváky vždy upozornit předem). Česká televize má také zákaz vysílat pornografii. Na dodržování regulace dohlíží Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (www.rrtv.cz).

Z čeho jsou financována komerční média?

Především z reklamy, případně provozují placené služby.

Kolik platí občané každý měsíc na tzv. koncesionářské poplatky?

V současné době: 135 Kč za televizi, 45 Kč za rozhlas.

Tedy např. tříčlenná domácnost platí za televizi 135 Kč měsíčně, pokud televizní přijímač nemá, nemusí platit nic.

Neplatí tedy, že by musel každý člověk hradit koncesionářské poplatky, v drtivé většině případů se hradí poplatek za celou domácnost.

Představte si, že byste byli ředitelem/ředitelkou komerční televize.

Jaké typy pořadů byste divákům vysílali, abyste vydělali dostatek peněz? (Komerční média se orientují převážně na zábavné pořady, ve zpravodajství často diváky šokují, nejsou vyvážené, objektivní – a důležitá je role REKLAMY atd.).

Vlastnictví komerčních médií

Zadání

Vlastníkem veřejnoprávních médií je v podstatě stát, kdo je ale vlastníkem médií komerčních? Zkuste spojit vlastníky s jednotlivými médii.

Vlastníci

Zdeněk Bakala

Andrej Babiš

Daniel Křetínský
& Patrik Tkáč

Jaroslav Soukup

Masmédia (deníky, portály)

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

iDNES.cz

metro

BLESK

REFLEX

RESPEKT**Aha!**

www.aha.cz

playtvak.cz

TÝDEN **Instinkt**

Aktuálně.cz

tv
barrandov**lidovky.cz**
Zpravodajský server Lidových novin**centrum.cz****ÓČKO** **IMPULS**
Rááááadio

Podle organizace Reportéři bez hranic (RSF) se v Česku zhoršila svoboda tisku (za rok 2017 jsme se propadli o 11 míst na 34. pozici), část médií například ovládá sám premiér Andrej Babiš. Množství médií má soukromé majitele, kteří vlastní velké mediální skupiny ovládající mediální trh. K nejznámějším mediálním skupinám patří Czech Media Invest (Czech Media Center), skupina Penta Investments Limited (Angaur, Vltava-Labe-Press), MAFRA, Economia, European Financial Services apod.

Podrobnosti naleznete např. zde:

<https://www.mediaguru.cz/clanky/2016/03/infografika-aktualizovana-mapa-vlastniku-medi/>

Otázky pro žáky

- 1 Společně se žáky vyhodnoťte úvodní úkol.
- 2 Myslíte si, že mohou vlastníci médií ovlivňovat obsah médií, která vlastní? A jakým způsobem?

Řešení:

Ano, mohou.

Např. premiér Babiš nechal svůj deník Lidovky.cz otisknout nepravdivý článek o syrských sirotcích, aby poškodil svou oponentku – europoslankyni Šojdrovou. Premiér Babiš to sám přiznal (<https://www.echo24.cz/a/S7aSr/poslat-text-organizace-mezinarodni-detsky-kriz-do-lidovych-novin-byla-chyba-kaje-se-babis>), ale popřel, že by do činnosti novin jinak zasahoval.

Premiér Babiš rovněž zasahoval do činnosti MF Dnes – podle nahrávek si s novinářem MF Dnes Markem Přibílem domlouval např. kompromitující materiály na své politické oponenty. Více např. zde: <https://www.novinky.cz/domaci/436812-babis-na-nahravce-resi-s-novinare-m-clanky-o-politickych-protivnicich.html>

Jakým způsobem?

Např. účelově nezveřejníme informace o našem vlastníkovi, vytváříme články zaměřené na oponenty našeho vlastníka, záměrně vytváříme dezinformace, vydáváme inzerci cílenou na naše oponenty, zveřejňujeme zmanipulované statistiky, abychom ovlivnili veřejné mínění apod.

- 3 Ve výčtu jsme záměrně nezmiňovali Parlamentní listy. Jsou Parlamentní listy veřejnoprávní médium nebo médium soukromé?

Řešení: Přestože bychom podle názvu mohli vyvozovat, že jde o veřejnoprávní – parlamentní médium – jde ryze o komerční projekt, který vlastní společnost Our Media a.s. tu momentálně ovládá senátor a podnikatel v hazardu Ivo Valenta (vlastní např. skupinu Synot).

- 4 Mohou vlastně média zveřejňovat nepravdivé informace?

Řešení: Ano, mohou, ale proti nepravdivým tvrzením se poškozený může bránit – např. u soudu (s výjimkou tzv. hodnotících soudů).

Správná řešení

Daniel Křetínský
& Patrik Tkáč

Jaroslav Soukup

REFLEX

☆tv
barrandov

BLESK

TÝDEN

Aha!
www.aha.cz

Instinkt

Názory vs. fakta

Zadání

Zkuste rozlišit, co jsou názory a co jsou fakta.

Názory nepodložené fakty	Fakta
Čokoládová zmrzlina je nejlepší!	Zmrzlina je vyrobena z mléka a cukru.
Zeměkoule je placatá.	Zeměkoule má tvar přibližné koule.

V ideálním případě masmédiá publikují informace, které lze označit za **fakta** – tedy **publikované informace skutečně odpovídají realitě** (jde o nezkreslenou, pravdivou informaci, kterou lze ověřit).

Fakta je velmi důležité rozlišit od **názorů** – **každý z nás má různé názory, které se však nemusejí zakládat na pravdě**. Řada z médií si uvědomila, že místo, aby se orientovala na fakta, bude daleko jednodušší a méně nákladné zaměřit se na názory a na informace, které daný názor selektivně podporují. Typickým médiem orientovaným na prezentaci názorů jsou např. Parlamentní listy.

Existují však také tzv. **hodnotící soudy** – ty jsou subjektivně zabarvené a jedná se spíše o vlastní cítění autora než o prokazatelná fakta. Hodnotící soud nelze jakkoli dokazovat, je však nutné zkoumat, zda se zakládá na pravdivé informaci, zda forma jeho prezentace je přiměřená a zda zásah do osobnostních práv je nevyhnutelným průvodním jevem výkonu kritiky, tzn., zda primárním cílem není hanobení a zneuctění dané osoby.